

Monumentnummer*: 527225

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* **24 januari 2006**
Kadaster deel/nr **82729/87**

*Woonplaats** **Bussum** *Gemeente** **Gooise meren** *Provincie** **Noord-Holland**

Locatiennaam **Bussum** *Locatieomschrijving* **Bij Amersfoortsestraatweg 13**

*Kadastrale gemeente** **Bussum** *Sectie** **B** *Kadastraal object** *Appartement aanduiding* *Grondperceel* **5531**

*Omschrijving***

Omschrijving

AANLEG van de Algemene Begraafplaats Naarden aan de Amersfoortsestraatweg in Bussum, daterend uit 1830. De begraafplaats beslaat ruim anderhalve hectare, is rechthoekig van vorm en wordt aan alle zijden omgeven door hoge bomen en struiken. Het terrein wordt aan de kant van de ingang, de oostzijde, begrensd door de Amersfoortsestraatweg met ventweg (voormalige rijksweg A1), aan de noordwest zijde door een strook bosplantsoen waarin een fietspad is opgenomen met daar achter de Brediusweg, in het zuidwesten door het terrein van de Montessorischool en aan de zuidoost zijde loopt een zandpad, het Nicolaas Beetspad. Aan de andere kant van dit pad ligt de Rooms Katholieke begraafplaats van Naarden.

Naar aanleiding van het Koninklijk Besluit van 18 mei 1825, dat nog langer begraven binnen de bebouwde kom en in kerken verbod, gaven Provinciale Staten van Noord-Holland in 1827 de gemeente Naarden de opdracht "een geschikt kerkhof buiten de stad aan te leggen". De datum waarop de begraafplaats klaar moest zijn, werd vastgesteld op 1 mei 1830. Voor 560,- gulden werd een bosperceel aangekocht ter grootte van 1 bunder en 67 roeden, ongeveer anderhalve hectare. Het perceel was gelegen op de Bussumse Eng aan de toenmalige straatweg van Naarden naar Laren (Amersfoortsestraatweg). Het stuk grond lag op hoge zandgrond op ruim 1300 meter buiten de vesting. Daarmee lag de beoogde begraafplaats buiten de gordel van 300 roeden (1130 meter) die nodig was om een goed schootsveld vanaf de vesting te kunnen hebben. Dit zogenaamde glacis diende volgens de zogeheten kringenwet vrij te blijven van

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

permanente bebouwing. Men stond alleen houten bebouwing binnen het schootsveld toe. Aan de doorgaande weg werd een toegangshek gebouwd. Aan het eind van de hoofdas werd een baarhuisje gebouwd, dat later vervangen werd door het huidige baarhuisje.

Boomkweker J. Jurrissen was betrokken bij de levering van bomen voor de formele en sobere aanleg. Men verdeelde het beschikbare terrein in twee grafvelden, één voor de hervormde gemeenschap en één voor de katholieken, gescheiden door een brede hoofdas. Hoe die velden precies gelegen hebben is tot nu toe nog niet achterhaald. Voor de joodse ingezetenen werd op de noordwestelijke hoek een aparte begraafplaats gerealiseerd. Zij kregen het recht van overpad van de ingang van de algemene begraafplaats aan de Amersfoortsestraatweg naar hun eigen toegangshek. Halverwege de hoofdas loopt een dwarspad waardoor de begraafplaats een duidelijke kruisvorm kreeg. De hoofdas eindigt bij het baarhuisje aan de westzijde.

In 1830 werden de eerste grafvelden, Blok I en II, in gebruik genomen. Bij Blok I zijn de grafstenen van de graven aaneengesloten aangebracht als bij een kerkvloer geplaveid met zerken. Bij Blok II is men aanvankelijk ook zo te werk gegaan, maar hier zijn in een later stadium grafrijen om en om geruimd, waardoor paden tussen de rijen zijn ontstaan. Door deze ruiming zijn in dit blok alle graven gemakkelijker bereikbaar geworden en verviel de noodzaak om andere zerken te betreden. In 1916 is Blok III aangelegd naar de mode van die tijd in de zogenaamde nieuwe architectonische tuinstijl. Dit blok is onderverdeeld in zogenaamde kamers. Hof C, D en F zijn van elkaar gescheiden door taxushagen. Ook aan de buitenkant van de hoven liggen rijen graven. Aan de overkant van Blok III zijn in dezelfde tijd dwars op de hoofdlaan taxushagen geplant met daartussen huurgraven (Blok IV). De grootste wijziging van de begraafplaats vond plaats in 1938. Toen werd een lange strook grond buiten de oorspronkelijke uitleg bij de begraafplaats getrokken. De smalle strook langs Blok II bood ruimte aan twee rijen graven (Blok V). Dit deel werd van Blok II gescheiden door de beukenhaag die oorspronkelijk de afscheiding van de begraafplaats vormde. In dezelfde tijd werd de indeling van Blok IV zodanig gewijzigd dat door het verplaatsen van taxushagen, ten koste van huurgraven, meer ruimte werd gecreëerd voor kindergraven en eigen graven. De behoefte aan uitbreiding van de begraafplaats werd steeds groter maar de realisatie daarvan was niet mogelijk. Ten noorden lag de katholieke begraafplaats en de bebouwing van Bussum was inmiddels zo ver opgerukt dat ook aan de andere zijden geen uitbreiding meer mogelijk was. Het bijtrekken van de strook langs blok II was de laatste mogelijkheid. De gemeente Naarden had al in 1937 een locatie voor de nieuwe begraafplaats gevonden, gelegen ten zuiden van Oud Valkeveen. Pas in 1944 werd de nieuwe algemene begraafplaats van Naarden in gebruik genomen. Op de oude begraafplaats vonden daarna, op een enkele uitzondering na, alleen nog bijzettingen plaats in eigen graven.

In 1882 werd het traject van de Gooische Stoomtram van Amsterdam via Naarden naar Laren langs de begraafplaats aangelegd. De tramrails werden tussen de weg en de begraafplaats gelegd. Hierdoor werd de op- en afrit halverwege door het spoor gekruist. Na het opheffen van de tram in 1942 is ter plekke een brede ventweg aangelegd en is het toegangspad tot de begraafplaats met de helft ingekort. De oude op- en afrit werd omgebouwd tot een keerlus met in het midden een klein plantsoen.

De begraafplaats is afgeschermd door een dichte groene rand. In de rand is deels nog de beukenhaag te herkennen, maar het beeld wordt overwegend bepaald door hoge, oude bomen (beuken, eiken, berken, kastanjabomen en dennen). Ook op de begraafplaats zelf wordt het beeld bepaald door veel groen. De hoofdlaan wordt omzoomd door linden, maar deze omzoming is niet meer volledig intact. In de loop der tijd zijn enkele linden vervangen door lariksen. Eind 20ste eeuw zijn langs de hoofdas de aarden walletjes opnieuw beplant met klimop, een beplanting die ook in het originele ontwerp was opgenomen, maar die in de loop der jaren voor een groot deel was verdwenen. De ooit zo open velden zijn door uitgegroeide grafbeplanting (waaronder fraaie treurboompjes) en allerlei ongewenst en veel opslag van Amerikaanse vogelkers, esdoorn, lijsterbes en eik behoorlijk veranderd. Ook klimop, andere lagere

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

begroeiing en mossen tieren welig. Dit alles maakt dat de begraafplaats een 'vriendelijker' impressie geeft dan wellicht bij het formeel en sober aangelegd ontwerp beoogd werd.

Waardering

De AANLEG van de "Algemene Begraafplaats Amersfoortsestraatweg" te Bussum is van algemeen belang wegens cultuur- en architectuurhistorische, alsmede tuin- en funerairhistorische waarde als vroeg voorbeeld van een algemene begraafplaats met een formele en sobere aanleg. De nog goed herkenbare formele aanleg kan gezien worden als tegenhanger van de vele landschappelijk aangelegde stadsbegraafplaatsen uit die tijd.

Hoofdcategorie

Uitvaartcentra en begraafplaatsen

Subcategorie

Begraafplaats en -onderdelen

Functie

Begraafplaats